

Tři študující jinochové opustivše na nějaký čas Prahu, vyšli do kraje použití chtějíce jim povolených dní svobodných. Velmi rozdílné byly povahy jejich. Bohdán, jemuž se svět tělesný co nanejvýš protivil, bloudil myslí svou po světech Ideálů, co tělesné oko jeho na naší zemi spatřilo, vše buď v potěšení, buď v bolesti ho upamatovalo na říši Ideálů, jak to buď krásné a líbé, buď ošklivé a odporné bylo. Druhý z nich, Václav, básník, žil ve světech obrazovtornosti své, proň byla celá země obývána bůžky rozdílnými; po vodách a lesích bloudily milenky jeho, Víly a Rusalky, a Elfové houpali se v domnění jeho na každém květu. Hynek, třetí z cestujících, rozuměl oběma dobře a znal povahy jejich výborně, ano on sám od obou povah mnoho do sebe měl, stavěl však se vzdy, jako by hově a pochlebuj se světu tělesnému z obou ostatních se jen posmíval, a tak, co živá jejich satira, je i řeči a jednání jejich hlasitým smíchem po cestách feriálních provázel. – Právě se blížili k městečku Hirschberg zvanému přicházejíce z hory Perštejské, kde zříceniny starého hradu prohledavše na čarokrásnou krajinu vůkolní dlouho hleděli, každý citům vlastním ponechaný, až blížící se večer je k odchodu donutil. Právě se usnesli v Hirschbergu na noc zustati a nazejtra zlézti horu Bezděžskou; čemuž žertovně Hynek dlouho jako by odporoval, ač sám tajně snad nejvíce toužil v zříceninu a na kopec Bezděžský vystoupiti.

Hynek. Čert aby se s vámi toulal; po každém kopci v kaž-

dé zbořenístě lezou, a já s nima, a co tam? – Nic! –

Bohdán. Nic? – Jmenuješ to ničím? – Blíže kdy člověk dostoupiv nebeského blankytu jasného modra, hledí v povýšenosti své na zem daleko pod ním ležící, jenž víc a více se
5 šíří před zrakem jeho, však vzdy též víc a více mizí zrakům jeho, čím výše vstoupá, až by, kdyby možno bylo tak vysoko, jak si žádá, vyléztí, posléze jen modrého nebe dohledl člověk?

Hynek. Ano! až by tak vysoko vylezl, kde zima na nejvyšší se vznese stupeň, a tam zmrzl, hlady zemřel, aneb
10 co nejlevnější a takovému snáři, jako ty jsi, nejpříměřenější jest, až by dostoupil oblačných mraků, které by ho chladnými obejmuly vodami; tak by aspoň v nejmilejším sobě ploužil se živlu.

Václav. Dobře máš, Hynku, ale to mi neodepřeš, že z ohledu mého mnohem lépe to vyhlíží; kdy tak vysoko vylezeme, že dolem ležící rozkošná krajina v lehkých mlhách a párách vzdálená se míhá co májový sen, ty města odlehlá, ty dvory daleké co očarované zámky se zdají;
20 a lidé dolem bloudící tak malí a lehčí jako Elfové, sotva že jich oko rozezná; a pak obrazotvornost menší a menší dělá zem, až temnou koulí a posléz jasným puntíkem se zdá, jak by jsi na ni z Venuše neb jiné planety hleděl –

Hynek. A kdy se ti tak malá, ano planetou býti zdá, na
25 které nebydlíš, zdaž tě nevábí touha k ní –

Václav. Jak ty to víš?

Hynek. Ty jsi člověk, lehce mi uhodnouti –

Václav. Tehdy mi připouštíš, – že –

Hynek. Nepřipouštím! – Co vidíš v tom pěkného, že
30 se ti země, která pro touhu naši dosti ouzká jest, ještě užší býti zdá? Co vidíš v tom dobrého, že lidé, kteří dost maličtí jsou, ještě menšími tobě přicházejí býti? – A –

Bohdán. Výborně, Hynku! ty jsi můj! Tak já –

Hynek. Nemejli se, Bohdáne! Rukou v ruce kráčí svět

obrazotvornosti Václavovy s tvým světem vyrozumováním –

Václav. Pomalu, to ne!

Bohdán. To pochybuji.

Hynek. No nechme to. Vraťme se, odkud jsme vyšli. Co vám prospěje, táži se vás, kdyby i to lezení po kopcích k něčemu dobrému vedlo, co vám prospěje to prolézání zřícenin a zbořeníšť polouspadlých, co –

Václav. Těchto zřícenin co nám prospěje navštěvování? – Duchové zde druhdy přebývajících, jakoby na temné peruti, obletují nás a o dávných mi vypravují časích; – temná půlnoc zříceniny tyto v bývalý změnil zámek a někdejší obyvatelé jeho při slavných se scházejí hodech; a to vše tak živě vidím, procházejí se v zříceninách těchto, tak živě –

Hynek. A co ti prospěje marný, třeba dosti živý sen tvůj?

Václav. Sen? – Jestota to jest! – Ty nevěříš? – Duchové obyvatelů k zříceninám, které za života co sídlo své milovali, i po smrti láskou jsou přivázáni –

Hynek. A kdy zříceniny tyto sejdou? –

Václav. Tehdy prach kamenů stavby této ještě smutným vzdechem budou obléhati, a –

Hynek. Dobře tedy. Ty máš proč zříceniny prolézati! Víra tvá, každá víra, stvoří si svět. Ale ty, Bohdáne? –

Bohdán. V těchto důkazech nicosti světa tělesného, pozemského vidím, že nic, co vezdejší jest, nezustane; ta nejpevnější stavení! – dešť smývá vápno z nich, vichřice klátí polozpuchřelou zdí, než se rok s rokem sejde, půjde krajinou pouhá pověst, že zde někdy stával hrad, a po čase i ta s pamětníky jeho zemře. A tak vše, což tělesného, pojde a zmizí, širá země zmizí, neobstojí nic než –

Hynek. – nic, než co rozum, spíše nerozum tvůj vidí, a sice tak dlouho, dokud obstojí rozum sám; až pojde země, pojdeš i ty, pojde rozum tvůj, a svět rozumu tvého byl sen,

který sice co jednou vyřknutá myšlenka navzdy zustane,
věčně však jen pouhou myšlenkou bude –

Bohdán. Hynku! Probůh!

Hynek. A myslíš, že co tělesného jest, tak zcela pohyne
5 a zajde, ne –

Bohdán. Že nepojde? – Nemluvívals nikdy o starém světu,
který zašel? –